

INFORME

**per a la millora del programa
de Renda Mínima d'Inserció
i la creació de nous recursos
contra la pobresa i l'exclusió social**

SETEMBRE 2011

www.acciosocial.org

Informe per a la millora del programa de Renda Mínima d'Inserció i la creació de nous recursos contra la pobresa i l'exclusió social

Índex

1. Introducció
2. Realitats observades
3. Valoracions i reflexions qualitatives
4. Dades quantitatives
5. Conclusions i propostes

1. Introducció

A continuació s'exposen els fets que han definit l'actual context.

Abril 2011: El departament de Benestar Social i Família (BSiF) crea un Grup de Treball contra la pobresa i per a la inclusió social del qual formen part ECAS i altres organitzacions del tercer sector social. El Grup es divideix en quatre subgrups: Exclusió social i pobresa emergent, Pobresa estructural, Pobresa i exclusió de la infància i l'adolescència, i Territori i pobresa. En alguns d'ells s'aborda el programa de Renda Mínima d'Inserció (RMI) com a eina de lluita contra la pobresa, però no s'hi destina cap grup monogràfic.

Juliol 2011: ECAS es reuneix amb el departament d'Empresa i Ocupació (EiO) i s'acorda crear un grup de treball per reformar el programa de RMI. El Govern no menciona en cap moment la intenció d'introduir canvis abans d'iniciar aquest procés.

Agost 2011: Sense previ avís, el pagament de la RMI corresponent al mes de juliol s'efectua mitjançant xec bancari enviat per correu postal, en lloc de l'habitual transferència bancària, la qual cosa ocasiona nombroses incidències, un estat d'incertesa generalitzat entre els perceptors i un allau de crítiques per part dels beneficiaris, les entitats socials i l'oposició, entre altres. A més, s'obre un procés de revisió d'expedients que s'inicia amb l'enviament de 10.000 cartes convocant a una entrevista presencial; es preveu enviar-ne una segona partida de 10.000 al setembre. Les dues mesures responen, segons el propi Govern, a la necessitat de "combatre el frau", que no es quantifica però es dona a entendre que és habitual.

El 16 d'agost, ECAS emet una primera nota de premsa manifestant la necessitat de revisar el programa de manera conjunta, comptant amb les entitats socials, els professionals i el departament de BSiF. Planteja també la conveniència de diversificar-lo per donar una resposta adequada a les diferents situacions que cal atendre en el context actual, de major demanda i ampliació de la casuística.

El 26 d'agost, els consellers Mena (EiO) i Cleries (BsiF) compareixen de manera extraordinària al Parlament per donar explicacions sobre la gestió de la RMI i els problemes causats. El Govern avala la versió donada per EiO a través dels mitjans de comunicació des de principis de mes: s'insisteix en la denúncia d'elevat índex de frau i en la necessitat d'aplicar les mesures adoptades per evitar que s'esgotés la partida pressupostària de la RMI abans d'acabar l'any. La intervenció del conseller Mena provoca la indignació de l'oposició i del sector de l'atenció a les persones (entitats i treballadors socials) i de l'oposició, que reivindica l'obertura d'un procés de reforma a fons del programa.

El 30 d'agost el Govern aprova el Decret de desplegament de la Llei 10 /1997, de 3 juliol, de la renda mínima d'inserció. El nou reglament endureix les condicions d'accés a la RMI incloses en la Llei d'acompanyament de mesures fiscals i financeres ('Llei òmnibus'). Entre altres mesures, s'exigeix acreditar 2 anys de residència

Informe per a la millora del programa de RMI i la creació de nous recursos contra la pobresa i l'exclusió social

---

continuada a Catalunya i es fixa un import màxim a percebre equivalent al salari mínim interprofessional. Altres requisits: tenir entre 25 i 65 anys (menors de 25 anys només en situació de desemparament o risc social), no disposar de mitjans econòmics per atendre les necessitats bàsiques, haver constituït una llar independent com a mínim un any abans de la data de presentació de la sol·licitud, presentar dificultats d'inserció social i laboral afegides —d'acord amb l'avaluació dels serveis socials—, i compromís de participar en les activitats del Pla Individual d'Inserció i Reinserció Social i Laboral (PIR). Tampoc es podrà rebre la Renda Mínima d'Inserció si la persona sol·licitant o qualsevol dels membres de la unitat familiar ha causat baixa voluntària en la seva feina (no s'aplicarà en cas que la persona sol·licitant acrediti que es troba en situació de pobresa severa); si el sol·licitant o qualsevol dels membres de la unitat familiar té béns mobles o immobles; o si està en situacions derivades d'acomiadaments laborals, expedients de regulació d'ocupació o altres.

Per part d'ECAS, a banda d'atendre les demandes d'informació i casos d'afectats plantejades pels mitjans de comunicació, s'han dut a terme les següents accions:

- **Reunió amb entitats** el 22.08.2011. Es fa una primera posada en comú d'experiències i realitats gestionades/detectades per les entitats membres d'ECAS, s'exposen les preocupacions i valoracions dels professionals, es comença a articular un discurs comú consensuat, i s'acorden una sèrie de punts, entre els quals s'inclou l'elaboració del present informe.
- **Notes de premsa:**
  - 30.06.2011 'ECAS s'oposa a les restriccions a la RMI que vol introduir el Govern'
  - 16.08.2011 'Les entitats socials plantegen la necessitat de diversificar els ajuts per combatre la pobresa'
  - 26.08.2011 'ECAS emplaça el Govern a treballar amb les entitats i els serveis socials en la reforma de la RMI'
- **Contactes amb el Govern** (departaments d'Empresa i Ocupació i Benestar Social i Família). En lloc de crear un grup específic dedicat monogràficament a la RMI, tal com s'havia aparaulat amb EiO al mes de juliol, aquest departament ens truca per informar-nos de la situació de la RMI i oferir-nos un espai per a treballar les nostres propostes i, posteriorment, ens comunica que se sumarà al 'Grup de lluita contra la pobresa i per la inclusió social' creat per BSIF. Tot i que se'ns confirma l'assistència de la Secretària General d'Ocupació, Ester Sánchez, a la reunió plenària del 14.09.2011 en representació del departament, finalment aquesta participació no es produeix. Donada aquesta absència, la sessió només serveix per restablir el diàleg amb BSIF, però no per posar en marxa la feina interdepartamental necessària perquè les decisions siguin transversals, amb garanties de fer-se efectives, i iniciar un treball per impulsar mesures que incentivin l'ocupació.
- **Assistència a la compareixença** extraordinària dels consellers Mena i Cleries al Parlament el 26.08.2011 (20 persones aprox., ECAS + entitats).
- **Contactes amb partits polítics:** missatge enviat a PSC, ICV-EU, ERC (ha demanat compareixença d'ECAS al Parlament) i PP.

Informe per a la millora del programa de RMI i la creació de nous recursos contra la pobresa i l'exclusió social

2. Realitats observades

Nota prèvia: El contingut d'aquest informe parteix de les aportacions de les entitats sòcies d'ECAS i, en especial, de la informació proporcionada pels tècnics de les entitats que gestionen expedients de RMI o treballen amb persones beneficiàries del programa. Les dades, per tant, no tenen validesa estadística i són tan sols el reflex de les vivències i experiències dels professionals de les entitats.

Casuística de perceptors de RMI molt diversa, bàsicament tres grans grups:

- Persones en **situació o risc d'exclusió**, però amb possibilitats de reinserció ('prototipus PIRMI'). Sovint necessiten un procés llarg i acompanyat. És fonamental que es facilitin els recursos necessaris per tal que els/ les treballadors/es socials puguin fer-ne un bon seguiment i existeixin mesures de formació i inserció accessibles i adequades a les possibilitats de les persones i a les necessitats del mercat laboral.
- Perceptors **crònics** (difícilment podran inserir-se laboralment). Solen respondre a una situació de vulnerabilitat personal (edat, salut física o psíquica, addiccions, petites disminucions, desestructuració personal...) que fa molt difícil o impossible una inserció laboral. En aquets casos, o es facilita l'accés a una PNC (en l'actualitat no reuneixen els requisits), o es crea una prestació específica diferent, o caldrà mantenir la RMI fins a la jubilació.
- Nous **aturats** que han exhaurit les prestacions (en situació 'normalitzada', de moment). Per a aquestes persones, la RMI suposa un canvi –que no sempre es comprèn adequadament—perquè l'atur no comporta cap contraprestació.

ALGUNS DELS PERFILS ATESES PER LES ENTITATS:

- Dones amb fills. Famílies bàsicament monoparentals o amb mala relació de parella, en situacions força diverses i sense ingressos econòmics. La RMI els permet cobrir necessitats bàsiques i mínimes, juntament amb altres prestacions socials complementàries, com ara el xec pro infant.
- Dones i llurs/fills/es que han viscut o viuen situacions de violència masclista. Les conseqüències són múltiples i afecten diverses àrees: social, psicològica, laboral i educativa, entre altres. Una de les afectacions freqüents és el ressentiment de l'economia de la dona i/o el nucli familiar.
- Persones amb patologies intermitents, amb les quals resulta molt difícil treballar segons quins aspectes orientats a la inserció sociolaboral.
- Diversos 'casos socials' derivats de CAS, presó i, excepcionalment, Serveis Socials d'Atenció Primària, així com els fills i les filles dels titulars de la RMI. En aquests casos, les problemàtiques detectades deriven bàsicament de la precarietat econòmica.
- Persones en tractament a comunitat terapèutica per deshabitució de tòxics (amb la RMI es finança part de les despeses). En aquests casos el programa no inicia processos d'inserció sociolaboral directament perquè els perceptors no estan en situació d'inserir-se al mercat laboral, almenys a curt termini.
- Caps de família amb problemes de salut que dificulten o impedeixen, de forma temporal o definitiva, la reincorporació al món laboral.
- Joves menors de 25 anys que segueixen itineraris formatius i/o d'inserció laboral.
- Joves ex tutelats per la Direcció General d'Atenció a la Infància, que requereixen una atenció específica en el seu procés d'emancipació. Nois i noies que amb la majoria d'edat han de deixar els centres de menors sense comptar amb els recursos personals, ni econòmics, ni el suport emocional necessari per assolir la seva emancipació amb èxit.
- Persones extremadament vulnerables, sense sostre, en situació de convalescència mèdica. [Entitat 65, que funciona com a "substitutiu de domicili que atén persones en situació d'exclusió social, sovint sense cap altre vincle i sovint també amb patologies mentals, deterioraments cognitius i/o tractaments oncològics de mal pronòstic".] La RMI és una de les poques ajudes /...

Informe per a la millora del programa de RMI i la creació de nous recursos contra la pobresa i l'exclusió social

---

.../ possibles per a aquest col·lectiu, sovint invisible. Es tracta de persones en situacions molt deteriorades, amb remuntades i recaigudes reiterades.

- Treballadores sexuals.

- Persones majors de 40 anys, majoritàriament homes i en un 90% sense qualificació (fins i tot sense graduat escolar). Fan tots els cursos possibles i, els que poden, van tirant fent 'cosetes' en negre. Sovint tenen fills a càrrec i no poden pagar ni el lloguer. Els pocs que s'inserten ho fan a través de plans d'ocupació de l'ajuntament o d'alguna oferta gestionada per portals d'internet.

DISFUNCIONS I MANCANCES DE LA RMI

- **Manca de recursos humans** i alta rotació entre els tècnics dels ajuntaments (treballadors/es socials), la qual cosa dificulta el seguiment i la qualitat de l'atenció. Els casos de picaresca (perceptors que cobren i no fan la contraprestació) es podrien evitar amb un seguiment més acurat, que requereix temps. El desbordament dels professionals fa impossible el compliment adequat de les revisions.

- **Manca de seguiment acurat** de les persones perceptores de RMI en un gran nombre de casos. Hi ha perceptors que no coneixen els seus referents, i viceversa. Es produeixen canvis de referent freqüents en lapsus de temps massa curts; es donen cites a dos mesos vista; es fan derivacions de persones que no saben ni llegir ni escriure, que no entenen l'idioma o que viuen fora de la província on es troba l'entitat que les ha d'atendre; impossibilitat de comunicar amb referents i altres situacions semblants.

- Models de les **formacions no adaptades a la realitat actual**. La formació que es pot oferir no s'adapta a les necessitats reals dels usuaris. La impossibilitat d'inserir-los al món laboral pot crear situacions cròniques que perjudiquen l'estat anímic i psicològic dels usuaris.

- **Descoordinació** per manca de comunicació entre els diferents agents socials, sobretot entre BSiF i les assistents socials.

- **Escassa definició de les contraprestacions**, que en alguns casos ha generat una "cultura de PIRMI igual a paga". La prestació econòmica és només una part; cal acompanyament i atenció adaptada a cada cas.

- **Cronificació** de casos de persones que s'acomoden a la situació: reben una prestació i tenen la possibilitat de complementar-la amb l'economia submergida. La precarietat del mercat laboral i l'escassetat de llocs de treball arran de la crisi agreugen la falta de motivació de cara a la recerca de feina.

- **Desconeixement del sentit últim** del programa. Moltes de les persones incloses en el projecte d'inserció tenen interioritzat que han d'assistir obligatòriament per continuar cobrant la renda, i no perquè aquestes mesures puguin augmentar el seu nivell d'ocupabilitat. Aquesta tasca "educativa" recau sobre els tècnics i tècniques d'inserció, que han de destinar recursos i esforços a promoure un canvi de mentalitat.

- **Aturada en la tramitació de nous expedients**: totes les sol·licituds presentades a partir del mes de juny estan aturades (o fins i tot abans: algunes entitats informen de sol·licituds pendents de resolució des del mes de març). No se sap quan se'ls donarà resposta. També hi ha nombrosos expedients aprovats que no han començat a cobrar.

Informe per a la millora del programa de RMI i la creació de nous recursos contra la pobresa i l'exclusió social

---

PROBLEMÀTIQUES LABORALS / SOCIALS

Quan es va dissenyar el PIRMI, conscients que no tothom estava en condicions d'incorporar-se al mercat laboral, es va assumir que la inserció hauria de ser laboral i/o social (en tot cas, amb compromisos). Avui continua essent vigent aquesta impossibilitat de vincular necessàriament l'ajut a la inserció laboral:

- Per qüestions personals biològiques, hi ha persones perceptores de la RMI amb les quals només es pot treballar la reinserció social. En tot cas, es pot buscar una reinserció laboral mitjançant feines adaptades, no "normalitzades", que probablement no permetran prescindir del PIRMI.
- Els tècnics i tècniques d'orientació i inserció laboral es veuen en l'obligació de fer un acompanyament 'extra' en aspectes que haurien de ser purament socials. A títol d'exemple, d'un total de 172 participants que una entitat tenia en llista d'espera per entrar en Programes d'Orientació i Inserció de col·lectius en risc d'exclusió social, únicament s'ha pogut incorporar als programes el 35% de les persones derivades.
- En el context actual, en què accedir a un lloc de treball és gairebé un privilegi, limitar la RMI a la inserció laboral no té sentit si prèviament no s'ha pogut treballar la inserció social.
- L'increment de l'economia submergida dificulta o impedeix el seguiment d'un procés laboral formal.

ALTRES FENOMENS DETECTATS

- Més aïllament i exclusió social entre els perceptors: necessitats vitals no cobertes (habitatge i alimentació).
- Sensació de desbordament, angoixa i inseguretat. Augment dels quadres de salut mental.
- Increment de la delinqüència.
- Conflictivitat i enfrontament entre perceptors antics i nous perceptors.
- Amplia bossa de població exclosa de cap prestació econòmica de subsistència.
- Repercussions vinculades als nuclis familiars en relació als dependents (infants a càrrec). Possibles actuacions dels EAIA.

CANVI EN LA FORMA DE PAGAMENT I REVISIÓ D'EXPEDIENTS

Les dues mesures aplicades pel Govern al mes d'agost sense previ avís –ni als perceptors de la RMI, ni als treballadors dels serveis socials, ni a les entitats socials— han provocat múltiples incidències. A continuació es descriuen alguns dels elements que hi ha intervingut, diverses situacions relatades per les entitats que atenen persones afectades i les seves conseqüències.

- **Disfunció entre departaments** del Govern: el protagonisme d'EiO en la gestió de la RMI, amb un enfocament i un tractament diferents als de BSiF, ha marcat la unilateralitat en les darreres decisions, preses al marge dels professionals dels serveis i les entitats socials.

Informe per a la millora del programa de RMI i la creació de nous recursos contra la pobresa i l'exclusió social

---

- **Retards en el cobrament:** nombrosos perceptors no han disposat dels recursos econòmics mínims per subsistir. S'ha hagut de recórrer a coneguts i familiars, serveis socials, entitats i centres de beneficència. A més, els retards han provocat endarreriments en els pagaments de lloguer, subministraments i altres necessitats bàsiques, causant un important perjudici i costos afegits. Aquests perjudicis afecten no només els titulars de la RMI, sinó també els altres membres de la unitat familiar, com ara fills a càrrec.
- El fet que les mesures s'apliquessin el mes d'agost, durant el qual bona part dels professionals estan de vacances, ha causat **desatenció i desconcert** dels usuaris. La **manca d'informació clara** sobre el sistema de pagament (fins el darrer moment els perceptors no sabien si se'ls tornaria a domiciliar el pagament o es continuaria amb el nou sistema de xec per correu postal) i sobre el cas concret de cada beneficiari/ària ha generat **inquietud, por i angouxa**. Algunes entitats que no han tancat durant l'agost han assumit l'assessorament perquè els seus referents a serveis socials estaven de vacances.
- **Impagaments** per motius diversos (el més habitual adreça errònia), en molts casos encara no aclarits. Hi ha nombroses reclamacions en curs de persones que no han rebut la prestació de juliol i/o agost sense que s'hagi identificat el motiu. Més d'una desena d'entitats que han fet aportacions a aquest informe estan fent seguiment d'aquest tipus de casos*. **El recompte total suma un mínim de 91 casos.**

* Entitat 1, Entitat 14, Entitat 22 (10 RMI concedides amb problemes de cobrament –s'ha contactat amb el tècnic referent i la situació s'està resolent cas per cas; pendents de verificar la normalització del pagament— +6 concedides NO cobrades), Entitat 41 (15 de 81 no han cobrat juliol ni agost), Entitat 36 (1 reclamació sense resposta), Entitat 53 (22 dels 161 itineraris – 13'6% dels beneficiaris/es— actius), Entitat 55 (dels 32 talons domiciliats a l'entitat, 2 no han cobrat ni juliol ni agost), Entitat 62 (3 casos pendents de cobrament), Entitat 63 (1 cobrament pendent per ser de vacances + 2 casos amb prestació demanada pendent de resposta), Entitat 64 (2 casos amb RMI aprovada, pendents de començar a cobrar), Entitat 65 (2 de les 6 persones ateses en un centre d'acollida no han cobrat ni juliol ni agost; han fet les reclamacions pertinents, encara sense resposta; als habitatges d'inclusió hi tenen 4 casos –sobre un total de 39— pendents de cobrar), Entitat 75 (2 persones que no han cobrat + 1 amb prestació aprovada fa 2 mesos i que no ha començat a percebre l'ajut), Entitat 79 (com a mínim 4 de les 173 dones perceptores de RMI que atenen en total no han cobrat; 2 d'elles són casos en què la pròpia entitat gestiona directament l'expedient).

ALGUNS CASOS CONCRETS:

Dona víctima de violència masclista atesa per l'Entitat 65. Quan es va tramitar la RMI, la beneficiària estava acollida en un servei residencial substitutori de la llar (xarxa de recursos especialitzats de la Generalitat). Per tant, va ser la treballadora social d'origen del municipi de procedència la responsable de la tramitació de la RMI. L'enviament de xec es va fer al municipi de procedència de la persona usuària, on segueix residint l'agressor i respecte al qual té ordre de protecció. Oficialment, ningú ha informat d'aquest fet a la persona usuària, tot i que ella ha contactat amb els serveis pertinents. Aquesta informació s'ha pogut obtenir perquè des del Centre d'Intervenció Especialitzada (CIE) es va contactar amb els Departaments de Benestar i Família i d'Empresa i Ocupació des d'on es va facilitar aquesta dada a la persona professional que va realitzar la trucada. La persona usuària ha presentat reclamació en ambdós departaments. No obstant, les solucions que ha obtingut han estat dubtosa efectivitat; se li ha suggerit que es desplaçés al municipi per intentar recuperar la carta (s'ha de recordar que hi ha un ordre de protecció i es troba en un recurs específic per la seva situació de risc). Des del CIE s'ha contactat amb Serveis Socials d'Atenció Primària del municipi del que depèn actualment la persona usuària i tampoc li ofereixen cap solució. **A data 1 de setembre del 2011, la persona usuària no ha rebut els pagaments d'agost ni de setembre.** Ha presentat les reclamacions pertinents. /...

Informe per a la millora del programa de RMI i la creació de nous recursos contra la pobresa i l'exclusió social

Persona amb malaltia crònica. El no cobrament ha provocat que no anés a buscar les medicines (reclamava constantment a Palau de Mar, Departament d'Empresa, fins i tot al Consolat del seu país). Ha hagut d'anar a un menjador de beneficència per primera vegada.

Home que busca feina activament, de 51 anys, amb greus problemes de salut però molt actiu en la recerca de feina. Ha tingut un transplantament de fetge, està en procés de recuperació i segueix un tractament molt dur. Va tenir un negoci propi (un taller de mecànica de vehicles), però va haver de tancar. El nucli familiar és de 4 persones. Cobrava uns 700 euros de PIRMI. Va començar a treballar mitja jornada com a mecànic en un poble llunyà, de manera que fa 84 km diaris amb moto i ha de dinar al lloc de feina. Ara es troba que cobra 500 euros de salari i 150 euros de PIRMI, però té una despesa de 200 a 300 euros mensuals pel transport. Li queden 300 euros per mantenir la família. S'ha adonat que s'ha equivocat anant a treballar, però no vol forçar l'acomiadament per por a que li retirin el PIRMI.

Noi de Ghana de 20 anys. Va arribar com a menor no acompanyat a Espanya, orfe de pare i mare (a Ghana només hi té l'àvia, molt gran). Quan la mare va morir, va vendre el negoci familiar (una petita botiga de queviures) per costejar el viatge a Europa. A la TV pública ghanesa hi ha un programa, *Greetings from abroad*, on veia paisans seus que explicaven com de bé vivien a Barcelona.

Un cop aquí va adonar-se que les coses no eren fàcils, però va ser acollit al sistema de protecció d'infància. Primer va estar en un parell de centres i després va passar a un recurs de majors (la Residència de Joves Treballadors de Sabadell), que el van posar en contacte amb l'Entitat 69. L'entitat li ha facilitat l'accés a formació (llengües, formació professional bàsica: PQPI) i, a partir d'un dels seus programes, l'ha posat en contacte amb un voluntari que és un molt bon punt de suport i connexió amb la societat catalana. Amb ell queda per compartir activitats, neguits, dinars, ajudar-se mútuament, etc., i ha conegut també la seva família.

El jove té permís de residència, però sense treball (com molts estrangers que han estat tutelats en arribar com a menors no acompanyats), perquè per obtenir-lo, a diferència dels menors reagrupats, cal que trobi una oferta de feina per un any, i això, avui dia, costa molt d'aconseguir. Viu pel seu compte, millora la seva formació (lingüística, professional) i assisteix puntualment a les cites de supervisió setmanal del seu pla de treball, tant amb la tècnica de l'entitat 69 com amb la Treballadora Social.

Com que l'ajuda brindada per infància es va acabar (en ser major d'edat i sense recursos), es va sol·licitar una Renda Mínima d'Inserció, que cobra des de fa més de sis mesos (423 euros, amb els quals paga el lloguer d'una habitació, el menjar i el transport; no dóna per a més). **Al juny va tenir la darrera entrevista amb el treballador social, sense cap incidència, i a l'agost va deixar de percebre la RMI, sense previ avís.**

A través de l'entitat es va informar al telèfon 900 500 500 (habilitat per Serveis Socials) i li van dir que li arribaria una carta en el que se l'informaria que a partir del 5 d'agost rebria una altra carta amb un xec per anar a cobrar la prestació corresponent al juliol. La primera carta va arribar el dia 18 d'agost. El dia 19, el jove i la tècnica de l'entitat van anar a l'OAC del departament d'Empresa i Ocupació per posar una queixa, tal com Serveis Socials va indicar que es podia fer. L'única resposta va ser que "en els propers dies rebrà el xec". El jove ha d'abonar cada 30 de mes l'import de l'habitació llogada; portava 20 dies de retard i no tenia res per menjar ni pagar transports des de finals de juliol. Entre l'Entitat 69 i una altra ONL el van ajudar a cobrir aquestes necessitats més bàsiques, però la de pagament del lloguer, fins a dia d'avui, encara no l'ha pogut cobrir. La carta amb el xec la va rebre finalment el 31 d'agost; va anar al banc i allí li van dir que no el podia cobrar: se li havia passat el termini. Va explicar que li acabava d'arribar la carta i el van tornar a dirigir al telèfon 900 500 500, on va trucar –amb el suport de l'entitat– en diverses ocasions sense obtenir cap resposta. A l'oficina central de Benestar Social, després de 4 trucades i més de 30 minuts d'espera, se li va dir que havia de parlar amb el departament de RMI d'Empresa i Ocupació. Per telèfon, la responsable li va dir que l'única cosa que podia fer era tornar a interposar una queixa, cosa que va fer l'endemà, 1 de setembre. A dia d'avui [05/09/2011], el jove deu 2 mesos de l'habitació de lloguer. No té diners ni per menjar ni per transport; continua rebent l'ajuda de les dues entitats per sobreviure. Està en greu perill que el facin fora del pis on viu. L'única resposta que té del departament d'Empresa i Ocupació és que "un dia d'aquests rebrà el pagament del mes d'agost" per transferència bancària, així com el de juliol; el seu cas està en estudi. Des de Serveis Socials li han dit que miraran d'avançar-li uns diners per pagar part del lloguer del mes d'agost, però encara no ha rebut res. L'Entitat 69 li ha fet un préstec de 100 euros per tal que els pugui avançar al llogater i, de moment, parar el cop.

Informe per a la millora del programa de RMI i la creació de nous recursos contra la pobresa i l'exclusió social

---

- **Manca de confiança en l'Administració i feina afegida** per a les entitats** (tasca no prevista de contenció, suport, informació i derivació a altres serveis) i per a la pròpia Administració. El balanç dedicació / resultats és clarament negatiu; per la via de la revisió estricta, individualitzada, s'hagués aconseguit molt més i sense provocar privacions injustes i patiments innecessaris.

** Entitat 53: Ha convocat tots els usuaris perquè expliquessin cas per cas la seva situació i, en una segona fase, ha muntat un taller per explicar el nou decret amb tots els canvis i modificacions. "Creiem que és vital que els ciutadans vinculats a aquesta prestació tinguin al seu abast aquesta informació i pot ser un bon espai de propostes i plantejaments de millora". En una tercera fase es revisaran els plans de treball amb totes les persones beneficiàries, tenint en compte l'antiguitat de l'expedient i reobrint la pregunta de com veuen ells una possible sortida a la RMI. Les visites al web s'han quadruplicat durant el mes d'agost (de 2.000 visites aprox. de 800 visitants únics a 7.906 visites de 3.667 visitants únics); s'han publicat 30 entrades informant sobre qüestions relacionades amb la situació de la RMI i s'han rebut 130 comentaris amb preguntes sobre com procedir per poder tornar a cobrar la prestació, o demanant informacions vàries.

Entitat 79: Està realitzant durant el mes de setembre un seguit de sessions informatives en grup adreçades a les dones actives al programa (58), així com a usuàries d'altres programes que també són preceptores de la RMI.

- **Efectes desestabilitzadors** en persones amb estats físics i/o mentals vulnerables que poden empitjorar la seva normalització.

- **Sensació d'indefensió** en aquells que no han rebut xec, però sí cartes informatives i de revisió d'expedient (en la majoria de casos no s'havien produït canvis d'adreça; en altres, els serveis socials bàsics estaven informats; els que tenien pendent notificar-ho, ho han fet a Palau de Mar).

- **Dificultats per aconseguir cita** per a la revisió de l'expedient, degut a la saturació de la línia 900 habilitada. En alguns casos no va ser possible contactar-hi en el termini de 5 dies establert, la qual cosa agreujava el neguit i la por a perdre la RMI.

- **Unidireccionalitat de les entrevistes de seguiment:** els perceptors han d'aportar una sèrie d'informació sense saber els efectes que pot comportar ni rebre cap tipus de devolució o retorn.

INCIDÈNCIES DIVERSES

"En general ha passat de tot: hi ha gent que ha rebut la carta i el xec, hi ha gent que ha rebut només el xec, hi ha gent que només ha rebut la carta informativa i no el xec, i gent que no ha rebut res. Hi ha gent que no ha cobrat i ha fet instància, però també hi ha algunes persones que no han cobrat i no han reclamat formalment perquè esperaven cobrar (en alguns casos, per indicació de les persones que els van atendre a Palau de Mar)." La manca d'informació i els errors en les adreces i/o les entregues del correu són queixes recurrents.

Entre els casos atesos per les entitats hi ha persones que no han rebut res perquè se'ls va enviar a una adreça de serveis socials que no existeix (per canvi de domicili de les oficines); persones a les quals se'ls deixa l'avís del xec en una bústia equivocada i, quan finalment el recuperen, els ha passat el termini; persones que, després d'haver cobrat correctament el xec, reben una trucada de la treballadora social en què se'ls comunica que se'ls retira la prestació degut a les retallades de la Generalitat de Catalunya (aquesta persona ha demanat hora i se l'ha convocat el 4 d'octubre; la treballadora social està de vacances i hi ha llista d'espera); i fins i tot dones que han patit violència domèstica i no han rebut el xec perquè no eren al seu domicili per raons de seguretat.

Informe per a la millora del programa de RMI i la creació de nous recursos contra la pobresa i l'exclusió social

---

NOVES CONDICIONS D'ACCÉS A LA RMI, PERFILS EXCLUSOS

Els nous criteris d'accés a la RMI poden deixar moltes persones sense cap tipus de recurs econòmic o amb ingressos insuficients (a causa del límit màxim en l'import, que no pot superar el salari mínim interprofessional). Les entitats consignen les següents situacions i variables a tenir en compte:

- Joves menors de 25 anys que han perdut la feina i es queden sense mitjans de subsistència. Es tracta de joves que havien aconseguit finalitzar amb èxit un itinerari d'inserció i havien assolit certa autonomia, però que s'han vist expulsats del mercat de treball per la crisi. Ara no treballen des de fa mesos, en els casos en què tenien prestació d'atur se'ls ha esgotat i veuen com s'agreuja de forma alarmant la seva situació.
- Joves menors de 25 anys en risc i situació de vulnerabilitat, sense permís de treball, en molts casos sense xarxa familiar i social, amb permís de residència però sense permís de treball i sense ajudes específiques per al seu procés d'autonomia. Són joves motivats i amb competències per realitzar un itinerari formatiu i d'inserció sociolaboral que necessiten un suport temporal per poder tirar endavant.
- Famílies d'origen estranger, que per la seva situació legal no poden accedir al PIRMI, amb la contradicció flagrant que a l'infant li han concedit la nacionalitat espanyola, mentre els pares no tenen ni tan sols permís de residència.
- Persones en situació molt deteriorada: sovint els processos s'allarguen en el temps i 5 anys no són suficients. En cas que puguin reincorporar-se al mercat de treball, la inestabilitat laboral fa que, després de temporades d'estabilitat, l'expedient s'hagi de reprendre per finalització.
- Persones que no acumulen els 2 anys de residència (concepte que ha quedat "interpretable" en la nova normativa)

CASOS CONCRETS EN RISC:

- Noia de 18 anys, ex tutelada de DGAIA i amb un fill d'1 any i mig a càrrec. El pare de la criatura es troba pres i ella no té recolzament familiar i la seva inserció sociolaboral actualment és complicada, donat que no té estudis bàsics i no ha treballat mai abans. D'altra banda, no té cap suport de ningú que es pugui fer càrrec del menor.
- L'Entitat 22 ha atès en els darrers sis mesos una mitjana de 8-10 joves al mes que, amb els nous criteris no poden sol·licitar la RMI.

RISCOS DERIVATS DE LES RESTRICCIONS EN L'ACCÉS A LA RMI

La manca d'alternatives a la RMI és la clau del gran risc d'**increment de la pobresa i l'exclusió social** que pot provocar l'enduriment de les noves condicions per accedir al programa. La situació s'agreuja i resulta encara més injusta en el cas de les famílies amb infants, que pateixen també les conseqüències de no disposar d'uns ingressos mínims.

Algunes de les situacions o problemàtiques que se'n poden derivar:

- Problemes vinculats a l'**habitatge**. Pèrdua d'autonomia i deteriorament de les relacions familiars per convivència forçosa; residència en pisos d'entitats (habitatges

Informe per a la millora del programa de RMI i la creació de nous recursos contra la pobresa i l'exclusió social

---

d'inclusió), habitacions de relloguer o altres recursos (equipaments residencials, pensions...); en última instància, augment del 'sensellarisme', amb tota la problemàtica afegida que comporta (mendicitat, consum d'alcohol...).

- Increment de l'**economia submergida** i les activitats irregulars. A curt termini, la reducció o pèrdua de la prestació econòmica pot fer que les persones cerquin vies d'ingressos irregulars (economia submergida), donada la dificultat d'accedir al mercat laboral ordinari.
- **Desconfiança** cap als referents socials, els recursos i els estaments socials públics i privats. L'expulsió de les persones del sistema de protecció dificultarà el treball per reinserir o, si més no, evitar l'exclusió social.
- **Fractura social i conflictivitat**. L'augment de les desigualtats i l'estigmatització del col·lectiu deteriora la cohesió social i pot provocar revoltes socials. En el cas dels immigrants s'afegeix el risc de xenofòbia.

ALTRES PERFILS ATESES PER ENTITATS (NO PERCEPTORS DE RMI)

- Persones en règim d'acollida o acompanyament de llarga durada amb prestacions més estables (PNC, viudetat, orfandat). És el cas, per exemple, dels malalts de VIH/Sida: la gran majoria tenen un certificat de discapacitat igual o superior al 65% (els que no el tenen és perquè o bé encara no s'ha tramitat, o bé al ser estrangers no tenen dret a fer-ho). Amb aquest col·lectiu de les PNC, una entitat informa que fa dos anys que comencen a tenir problemes: s'estan allargant les tramitacions i cada vegada triguen més a fer les revisions i emetre les resolucions. També s'han començat a fer revisions dels certificats i reavaluacions. Són persones molt deteriorades física i psíquicament, sense vida laboral, sense formació i amb períodes molt llargs d'exclusió i marginalitat (carrer, presó...) Un cop recuperades i estabilitzades, si s'ha pogut assolir un procés de canvi són les treballadores socials de la xarxa qui determina si cal demanar la RMI.
- Persones en programes IPI (Itinerari Personal d'Inserció): la majoria han esgotat l'atur i estaven cobrant el PRODI (que ara es diu PREPARA i ells identifiquen com "*la ayuda del Zapatero*"). Altres cobren el RAI (Renda Activa d'Inserció), algunes ajuts per fills a càrrec i altres que no cobren res perquè no compleixen els requisits (o no han cotitzat prou temps, o no tenen l'edat mínima necessària...)

Informe per a la millora del programa de RMI i la creació de nous recursos contra la pobresa i l'exclusió social

---

3. Valoracions i reflexions qualitatives

RESTRICCIONS EN L'ACCÉS A LA RMI I MESURES DE CONTROL

"És greu anar limitant les poques eines que tenim per possibilitar un mínim d'ingressos a les persones que consoliden un procés de canvi i volen intentar portar una vida autònoma i independent, deixant els centres d'acollida o els pisos d'inserció." [Entitat 7]

Hi ha molta gent que viu situacions més que desesperants: amb fills a càrrec, no tenen ni per pagar una habitació, desnonaments, cap ingrés a la família, manca de xarxa social-familiar, han de passar com poden i l'expectativa de trobar feina actualment és molt llunyana per a aquests perfils... Hi ha molta gent que no es reinsertarà per edat, per manca de qualificació...

[Entitat 38]

- Calia fer una revisió del programa de RMI i dels diferents expedients per millorar el seguiment i els resultats, així com evitar possibles picaresques, però no compartim la forma com s'ha fet, sense comptar amb els serveis socials d'atenció primària, ni amb les entitats que gestionen expedients i/o atenen les persones perceptores de l'ajut. En el fons i en la forma, les actuacions empreses reflecteixen una gran manca de sensibilitat. La **falta d'informació** prèvia, el mes en què s'han aplicat les mesures, la **precipitada modificació de la normativa** i l'aturada en la valoració i resolució de nous expedients no van en la línia de millorar el programa ni les respostes als ciutadans en situació vulnerable.

- Tal com s'ha fet, "han pagat justos per pecadors", i quan es parla d'una renda destinada als col·lectius amb major dificultat i en risc d'exclusió, mesures com les que s'han introduït deixen moltes persones en situació de desempara. La **impossibilitat d'orientar cap a altres recursos** i de donar resposta ha generat molta incertesa. Les entitats no hem disposat d'informació per assessorar de forma adequada les persones ateses.

- **Dubtes sobre les bases de dades i informació** que la Generalitat ha utilitzat per emprendre les actuacions de control. L'operatiu de gestió que es complimenta des de les UBAS o les entitats operatives funciona des de fa poc més d'un any i només incorpora tot a la informació disponible en el moment de la sol·licitud dels expedients oberts des de la seva posada en marxa; no es va incorporar la informació sobre la situació inicial dels expedients anteriors (només dades com l'inici i una fitxa bàsica). Per altra banda, les modificacions que s'han de realitzar es comuniquen als gestors (no es fan directament sobre la BBDD de l'aplicatiu), molts dels camps d'informació són blocs de text (no tabulats, de manera que deu resultar difícil extreure informació) i no existeix un format unificat d'avaluació de casos que s'hagi de lliurar sobre la situació de cada cas en una data determinada. El sistema de comunicació entre les UBAS o les entitats i l'Oficina Tècnica es va millorar en la legislatura anterior, però **la BBDD hauria de ser més complexa** per contribuir a una anàlisi i una gestió més eficaces.

- El motiu més habitual dels problemes en la recepció dels xecs ha estat un error en l'adreça del domicili, la qual cosa posa de manifest que no hi ha una base de dades actualitzada, coordinada i en xarxa. L'aplicatiu que utilitzen les entitats, l'M4, no és gens fiable: massa sovint les dades no són correctes, els referents assistencials canvien i no consta, el telèfon de la persona perceptora ni tan sols apareix.... A més, s'han donat **incoherències entre l'enviament de les cartes i els xecs**.

Informe per a la millora del programa de RMI i la creació de nous recursos contra la pobresa i l'exclusió social

---

- Dona 1: no ha cobrat per un canvi d'adreça. Li arriba el correu i la primera carta de notificació a l'antiga adreça, però no el xec. Ella ja havia notificat el canvi d'adreça a Palau de Mar i actualment ha fet la reclamació de no cobrament.

- Dona 2: no ha cobrat per un canvi d'adreça però assegura que Palau de Mar ja tenia la nova per un document que li van entregar al juliol des d'allà amb les seves noves dades. Sap que a l'adreça antiga va arribar alguna cosa però no li han donat. Ha fet el canvi d'adreça a l'agost i ha presentat reclamació. Tampoc ha cobrat el següent mes.

- **Discurs amb efectes perversos:** s'ha criminalitzat el conjunt del col·lectiu sense tenir en compte la seva heterogeneïtat, generalitzant les acusacions i atiant la xenofòbia (associació frau – immigració). Parlar de 'frau' és totalment inadequat tenint en compte les situacions a què es fa referència, quan a més no s'ha quantificat de manera fiable.

"S'entén la necessitat de control sobre la prestació, però haurien d'haver fet un control segons les dades de Serveis Socials, que per això estan i tramiten ells la prestació. Sobre la casuística especial d'alguns casos, com són els de violència masclista: en molts casos s'està tramitant la RMI en processos de separació i es tramita encara en el domicili de l'agressor, que és on consta empadronada la dona. És molt greu que ningú hagi advertit d'aquesta qüestió. També que no hi hagi més implicació i coordinació al respecte dels departaments de Generalitat que estan treballant directament amb aquests casos". [Entitat 38]

- La **vinculació del programa de RMI a disponibilitat pressupostària** suposa una anul·lació *de facto* del dret subjectiu i dificulta la previsió i el treball en els itineraris que han d'estimular les persones en risc cap a la seva autonomia. Els itineraris es poden veure truncats en qualsevol moment per la interrupció de la prestació. Si no hi ha altres instruments, pot suposar un incompliment de la llei.

- **Perspectives de creixement d'aturats sense prestació.** Entre el proper mesos d'octubre i el març del 2012, el departament d'EiO calcula que un 69,8% de les persones que ara són a l'atur hauran esgotat el subsidi i, segons el conseller Mena, "molts d'ells demanaran la RMI perquè és un tràmit més ràpid que la renda activa d'inserció, que gestiona el Govern central". Com es canalitzarà aquest allau de persones en risc d'exclusió, tenint en compte que en base al nou decret que regula la RMI totes aquestes persones no hi podran optar?

- **Qüestionament del model social.** En el context sociopolític en el qual vivim, marcat per la crisi i per un sistema que promou valors com l'individualisme o la competitivitat i hàbits com el consum, el discurs que s'oposa a les prestacions econòmiques al·legant que generen dependència encobreix l'arrel del problema, ancorat en les desigualtats i la manca d'oportunitats –educatives i ocupacionals– de les capes desfavorides de la societat. Cal analitzar a fons els processos d'exclusió, multifactorials i complexos, i transformar els contextos que els generen o agreugen. En aquest sentit, és fonamental apostar per un model social d'Estat de benestar que garanteixi no només uns mínims de subsistència per a una vida digna, sinó també uns serveis públics de qualitat capaços de reduir les desigualtats i avançar en la construcció d'una societat més justa i cohesionada.

Un centre col·laborador de l'Entitat 9 en la gestió del programa de RMI considera que "les mesures proposades són necessàries, i més en aquests moments en què tots els àmbits estan patint retallades. Considerem molt positiva la mesura que fa referència al salari mínim interprofessional i la durada de 5 anys com a màxim, així com les entrevistes per valorar de nou la situació dels perceptors, ja que molts d'ells (els que tenen una 'pirmi' econòmica) no tenen més cites amb la treballadora social després de la inicial, en la quals se'ls dona la paga. Aquestes mesures, a la llarga, faran que la prestació recuperi l'objectiu per al qual es va crear i no esdevingui una paga vitalícia".

Informe per a la millora del programa de RMI i la creació de nous recursos contra la pobresa i l'exclusió social

4. Dades quantitatives

Aquest informe recull les aportacions i reflexions d'una trentena d'entitats d'acció social de primer nivell que atenen persones perceptores de la RMI; 20 d'aquestes entitats gestionen directament expedients de RMI i les 10 restants no tramiten expedients, però treballen amb les persones beneficiàries. Les 20 que gestionen expedients també atenen usuaris que reben prestació RMI no tramitada per la mateixa entitat, sinó per altres ens.

PERSONES ATESES PER LES ENTITATS AMB EXPEDIENT DE RMI

→ Expedients gestionats directament per entitats d'ECAS

Total expedients RMI	Núm. total d'usuaris*	Proporció RMI/usuaris
830	90.000	0,9%

* Total d'usuaris atesos per les 16 entitats que han proporcionat dades sobre aquesta qüestió.

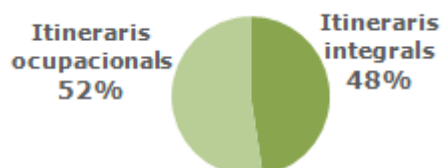
→ Expedients no gestionats directament per entitats d'ECAS

Usuaris perceptors de RMI	Núm. total d'usuaris*	Proporció RMI/usuaris
691	48.000	1,44%

* Total d'usuaris atesos per les 20 entitats que no gestionen directament expedients RMI, però treballen amb persones beneficiàries i han proporcionat dades sobre aquesta qüestió.

ITINERARIS

→ Tipus d'itinerari de RMI que segueixen els usuaris

Informe per a la millora del programa de RMI i la creació de nous recursos contra la pobresa i l'exclusió social

---

SITUACIÓ DELS EXPEDIENTS GESTIONATS PER ENTITATS

→ Prestacions concedides i que es cobren amb normalitat

Expedients amb cobrament normalitzat	Núm. total d'expedients*	Proporció cobrament normalitzat / total d'expedients
433	543	79,7%

* Gestionats per les 11 entitats que han proporcionat dades sobre aquesta qüestió.

→ Prestacions concedides pendents de cobrament

Expedients amb RMI concedida, no cobrada	Núm. total expedients RMI*	Proporció pendent cobrament/expedients
11	194	5,67%

* Gestionats per les 5 entitats que han proporcionat dades sobre aquesta qüestió. La majoria de les prestacions pendents de cobrament van ser concedides el mes d'abril.

→ Prestacions no cobrades els mesos de juliol i agost

JULIOL		AGOST	
RMI no cobrada	Proporció no cobrats/total expedients*	RMI no cobrada	Proporció no cobrats/total expedients*
57	10,83%	34	6,46%

* Gestionats per les 11 entitats que han proporcionat dades sobre aquesta qüestió, que en total sumen 526 expedients.

Informe per a la millora del programa de RMI i la creació de nous recursos contra la pobresa i l'exclusió social

---

SITUACIÓ DELS EXPEDIENTS NO GESTIONATS DIRECTAMENT

→ Prestacions no cobrades els mesos de juliol i agost

JULIOL		AGOST	
RMI no cobrades*	Proporció no cobrades/total expedients	RMI no cobrades*	Proporció no cobrades/total expedients
34	16,35%	24	11,54%

* D'usuaris atesos per les 8 entitats que han proporcionat dades sobre aquesta qüestió, que en total atenen 208 persones perceptores de RMI.

CONSEQÜÈNCIES DE LES MODIFICACIONS INTRODUÏDES

→ Perceptors de RMI que poden perdre la prestació a causa de les restriccions que estableix el nou decret

RMI en risc	Núm. total expedients RMI*	Proporció pèrdua RMI/expedients
10	130	7,7%

* D'usuaris atesos per les 2 entitats que han proporcionat dades sobre aquesta qüestió.

Quant a possibles nous perceptors que ja no la podran sol·licitar degut a les noves condicions, una entitat calcula que els nous criteris neguen l'accés a la prestació a uns 500 joves atesos durant els darrers 6 mesos (10% del total d'usuaris d'aquesta entitat).

Informe per a la millora del programa de RMI i la creació de nous recursos contra la pobresa i l'exclusió social

---

5. Conclusions i propostes

En base als punts que es detallen a continuació, ECAS es proposa reactivar la creació d'un grup de treball interdepartamental amb el Govern –en el qual hi haurien de participar, com a mínim, els departaments de BSiF, EiO i Ensenyament– per millorar el programa de RMI i complementar-lo amb altres eines i dispositius que donin resposta a les diverses necessitats que avui es plantegen.

A la reunió plenària del 'Grup de lluita contra la pobresa i per la inclusió social' celebrada el 14.09.2011, BSiF adquireix el compromís de convocar una reunió interdepartamental en què hi participaran EiO i els responsables de les polítiques d'habitatge del departament de Territori i Sostenibilitat.

EN RELACIÓ AL PROGRAMA DE RMI

- **Informació.** El Govern ha de proporcionar informació clara i concreta als perceptors de la RMI, a les entitats col·laboradores i als treballadors dels serveis socials sobre la situació actual i les perspectives a curt termini.
- **Replantejament** del programa de RMI que parteixi de l'anàlisi de la realitat actual, molt diferent al context en el qual es va crear. El concepte del PIRMI està ben plantejat i continua essent un recurs vàlid, però cal revisar i actualitzar el seu abast i la forma de gestionar-lo.
- **Enfocament integral:** no s'ha de focalitzar tot en el PIRMI, sinó establir vincles entre la pobresa i els altres factors d'exclusió social per tractar tota la casuística. El PIRMI s'ha convertit en 'calaix de sastre' i dic de contenció perquè no hi ha res més. Fins ara s'havia utilitzat per cobrir situacions que no responien a la concepció inicial per manca d'alternatives. Si ara es vol interpretar el programa en sentit estricte, cal preveure altres actuacions que cobreixin la creixent demanda d'ajuts i serveis socials.
- Per evitar la 'cultura de PIRMI igual a paga', és important retornar a la idea de **contraprestació**, afavorint mesures que facin visible aquest element sense vincular les accions exclusivament al benefici i la millora individual. Més enllà d'aquests resultats, convindria plantejar-les també com a **serveis a la comunitat**.
- Establir un **sistema de control estricte** i periòdic que assegurï el bon ús dels recursos públics, que sigui respectuós amb les persones i que garanteixi que les persones que tenen dret a l'ajut, el reben.
- Dissenyar **programes d'inserció sociolaboral adaptats** a les necessitats de les persones i que potenciïn les seves capacitats, amb forta presència del treball comunitari amb metodologies semblants a l'aprenentatge servei o el voluntariat. La inserció no ha de ser només laboral, sinó també social. Cal prioritzar plans d'ocupació per a aquest col·lectiu i innovar amb programes que potenciïn la formació, l'activitat i l'ocupació mitjançant plans integrals. També caldrà cercar noves vies d'acord entre el món de l'empresa, l'Administració, els sindicats i les entitats.
- Mesures de suport per l'**accés al habitatge** com a primer pas per a la reinserció, així com beques de menjador directes per als beneficiaris de la RMI.

Informe per a la millora del programa de RMI i la creació de nous recursos contra la pobresa i l'exclusió social

---

- Crear un **criteri preferent d'accés als cursos de formació ocupacional** per a les persones perceptores de la RMI.
- En el procés de revisió dels expedients RMI s'ha de comptar amb la **complicitat i coordinació** dels serveis socials bàsics i de les entitats que poden aportar informació, establint mecanismes de correcció immediata quan se produeixin errors administratius (verificació de dades).
- Donat que la RMI 'frena' problemàtiques més serioses d'exclusió, delinqüència, dependència absoluta dels serveis públics i conflictivitat social, abans d'aplicar retallades pressupostàries o noves restriccions en l'accés a l'ajut cal **valorar el cost afegit** que pot implicar l'extinció de determinats PIRMI's.

EN RELACIÓ AL CONTEXT I LA RESPONSABILITAT PÚBLICA

- **Risc d'explosió social.** El malestar latent en diversos àmbits, per diferents motius, pot esclatar si no es reconduïx la situació amb actuacions que promoguin una major justícia social. En relació a l'elevat índex d'atur i la manca de respostes per part de l'Administració, la 'crisi del PIRMI' se suma a la deixadesa en altres programes, com ara els Programes de Qualificació Professional Inicial (PQPis) –que haurien d'haver començat al setembre i encara no s'ha publicat la convocatòria— o els Itineraris Personals d'Inserció (IPIS), que tampoc no s'estan preparant. Si les previsions de més aturats i finalització de la prestació d'atur s'acompleixen, la incapacitat per gestionar-ho tot pot ser explosiva.
- La **saturació dels serveis socials** (i de les entitats, que acumulen llargues llistes d'espera; 225 persones per realitzar itineraris d'inserció sociolaboral en el cas de l'Entitat 53, per exemple), en bona part a causa de la crisi, requereix una **major inversió social**, en termes de pressupost i d'innovació a l'hora de crear els recursos per respondre a les noves necessitats. Els riscos a mitjà i llarg termini de les retallades i de la insuficient inversió social no són només intangibles –fractura social, manca de cohesió, afebliment de la societat civil...—, sinó també econòmics, ja que desatendre certes situacions avui les agreujaria i generaria noves problemàtiques d'exclusió més costoses i difícils de resoldre.
- **Diàleg i col·laboració** entre l'Administració i les entitats socials per afrontar un entorn cada cop més dur i complex. Per dissenyar i desenvolupar noves eines o introduir modificacions en les existents cal partir del coneixement; no es pot prescindir dels professionals que tenen l'experiència del dia a dia. Les decisions que es prenen sense aquest aval, a més de tenir moltes menys possibilitats de ser encertades, generen un clima de desconfiança que pot deteriorar la qualitat de l'atenció. Les polítiques de superació de la vulnerabilitat econòmica i social s'han d'abordar a partir d'un treball conjunt dels departaments competents (Benestar Social i Família, Empresa i Ocupació), promovent un diàleg fluid i constructiu amb el teixit d'entitats socials que treballen amb els col·lectius vulnerables. Cal posar en comú les experiències des dels diferents fronts i dissenyar conjuntament les actuacions que es duren a terme a mitjà i llarg termini.
- **Alternatives a la RMI.** Abans d'excloure persones d'aquest programa s'han de posar en marxa d'alternatives que permetin donar resposta a les seves necessitats. El nou decret de regulació de la RMI s'ha d'acompanyar de mesures i polítiques que facilitin la integració social i laboral dels nombrosos ciutadans que avui no disposen de recursos per desenvolupar una autonomia plena. Els nous col·lectius en risc que genera la crisi requereixen suports i ajudes específiques.

Informe per a la millora del programa de RMI i la creació de nous recursos contra la pobresa i l'exclusió social

---

- **Agilització i adequació de les Rendes No Contributives** per a aquells a qui els correspon, per evitar així que s'incrementi el nombre de perceptors de la RMI.
- Programes de **foment de l'autonomia dels joves**: la RMI ha sostingut econòmicament certs col·lectius de joves durant els mesos en què s'han format, fins que han aconseguit una feina. Si a partir d'ara no poden accedir-hi, cal un suport alternatiu que inclogui accions formatives tècnico-competencials de llarga durada, amb garanties d'inserció i la cobertura de les necessitats bàsiques per sostenir els processos cap a l'autonomia.
- **Prioritat al suport a infants**. En un context de crisi aguda com el que vivim, les polítiques públiques han de garantir més que mai el suport a infants, adolescents i les seves famílies en situació de pobresa. Especial atenció a aquelles persones amb fills/es a càrrec a les quals se'ls esgota la prestació d'atur.
- **Previsió i prevenció**. Calcular les persones que hi ha actualment a Catalunya en situació de pobresa relativa, severa i absoluta, i fer una previsió de l'evolució d'aquestes xifres tenint en compte que la crisi no mostra indicis de remetre. El Govern ha d'assumir la seva responsabilitat i, a més d'atendre la demanda actual, aplicar mesures preventives per evitar que el cost futur sigui molt superior a l'estalvi d'avui.
- **Coherència** entre les diferents administracions i el desplegament del marc legislatiu als diferents nivells (estatal, autonòmic, local). No es dona en el cas dels joves perceptors de la RMI provinents d'altres països, per exemple; no hi ha una directriu clara per fer-los retornar al seu país, però tampoc se'ls faciliten recursos per tirar endavant.
- **Creació d'una renda bàsica universal**, o renda bàsica ciutadana. Cal fer efectiu el dret que recull l'article 24 de l'Estatut de Catalunya: "Les persones o famílies que es troben en situació de pobresa tenen dret a accedir a una renda garantida de ciutadania que els assegurï els mínims d'una vida digna". No es poden oblidar els perceptors crònics i cal buscar vies i metodologies que assegurin els mínims vitals necessaris per a tota la població.

Informe per a la millora del programa de RMI i la creació de nous recursos contra la pobresa i l'exclusió social

---

Aquest informe s'ha elaborat a partir de les aportacions de les següents entitats membres d'ECAS, col·laboradores o vinculades a dispositius gestionats per elles:

ABD

- Agència per a l'Abordatge Integral del Treball Sexual (ABITS)
- Centre d'Intervenció Especialitzada (CIE) del Baix Llobregat

Arrels Fundació

Associació per la Formació i l'Ocupació de Catalunya (Afocat)

Casal dels Infants per a l'acció social als barris

Càritas Diocesana Barcelona

CCS Mare de Déu de la Salut

El lloc de la dona - Oblatas del Santíssim Redentor

El Safareig

En Xarxa

Esclat

Escola Pia Acció Social

Femarec

Filles de la Caritat - Llar de Pau / L'Àgora

Fundació Acollida i Esperança

Fundació Ared

Fundació Ciutat i Valors

Fundació Els Tres Turons

Fundació IReS

Fundació Marianao

Fundació Mercè Fontanilles

Fundació Quatre Vents

Fundació Secretariat Gitano

Fundació Surt

Gedi sccl

Grupaula, centre col·laborador d'Afocat

Insercoop

L'Heura (Tarragona)

Obra Social Santa Lluïsa Marillac

- CENTRE D'ESTADA LIMITADA (CEL)

Punt de Referència

ECAS és una federació d'Entitats Catalanes d'Acció Social que agrupa 85 organitzacions sense afany de lucre que atenen 795.000 persones l'any. L'atenció directa que presten les organitzacions membres d'ECAS i la tasca de la pròpia federació per vertebrar el sector es fonamenten en voluntat de transformar la societat per fer-la més justa i igualitària. En la nostra tasca diària prioritzem l'atenció a col·lectius en situació o risc d'exclusió per tal que els drets de totes les persones es facin efectius i possibilitin l'exercici de la plena ciutadania.
